

ČESKÝ JAZYK – 5. TŘÍDA

VARIANTA A

U každé z vět v úlohách 1 až 12 rozhodněte, zda je napsána bez pravopisné nebo mluvnické chyby.

1.

ano(A) – ne(B) Maruška s maminkou se usadily do plyšového křesla a dali si teplý čaj.

2.

ano(A) – ne(B) Maminčino objetí mě dokázalo ukonejšit, když mi bylo zle.

3.

ano(A) – ne(B) Král vlastnil nezměrné bohactví, ale přesto každý den rozmlouval se svými poddanými.

4.

ano(A) – ne(B) Každý pařížský občan si velmi cenní památek, které město cizincům nabýzí.

5.

ano(A) – ne(B) Ostatním se nelíbilo, že Petr neustále výskal na holky a přitom se pýřil.

6.

ano(A) – ne(B) Náhle jsme byli oslněni prudkým světlem lampy.

7.

ano(A) – ne(B) Reprezentanti České republiky dosáhli v soutěži vítěztví.

8.

ano(A) – ne(B) V nejtemějším koutě zámku se nalézal tamní nejceněnější kus starobylého nábytku.

9.

ano(A) – ne(B) Celé dětství jsme se sestrou strávili na chalupě u Babiččina údolí.

10.

ano(A) – ne(B) Psi mého strýčka na nás vždy byli hodní, neublížili by ani mouše.

11.

ano(A) – ne(B) Děti vzaly koloběžky a rychle ujížděly pryč.

12.

ano(A) – ne(B) Malá roztržka nakonec vyústila v prudkou hádku s ostrými slovy.

13.

Které z následujících slov obsahuje předponu *po-*?

- (A) polštář
- (B) poledne
- (C) pokoj
- (D) pokrok

14.

Ve kterém z následujících slov **není** hláska / slabikotvorná?

- (A) řekl
- (B) vlci
- (C) vlna
- (D) mlok

15.

Ve které z následujících dvojic mají obě slova význam a zároveň jsou napsána správně?

- (A) nevinný – neviný
- (B) rozzlobený – rozlobený
- (C) nejjistější – nejistější
- (D) oddechový – odechový

16.

Které z následujících slov vzniklo složením dvou slov?

- (A) pozoruhodný
- (B) zaměnitelný
- (C) nezamýšlený
- (D) nejoblíbenější

17.

Které z následujících slov obsahuje stejný počet písmen i hlásek?

- (A) běžet
- (B) sněžit
- (C) vědro
- (D) pěstovat

18.

Ve kterém z následujících slov se při vytvoření odvozeného přídavného jména změní jedna nebo více souhlásek v kořeni slova?

- (A) Beroun
- (B) Slapy
- (C) Praha
- (D) Hořice

19.

Ze kterého z následujících slov je přímo odvozeno slovo *nevysvětlitelný*?

- (A) vysvětlitelný
- (B) vysvětlit
- (C) světlo
- (D) vysvětlovat

20.

XOXXXXOXO

Které z následujících slov odpovídá uvedenému vzorci, jestliže X je souhláska a O je samohláska?

- (A) pokrokový
- (B) vystrnadit
- (C) bezmocný
- (D) vytrvalý

21.

Ve které z následujících vět **nelze** na všechna volná místa doplnit *y/ý*, protože by pak nebyla napsána pravopisně správně?

- (A) Dom_ se zdál_b_t čím dál tím větší.
- (B) Přeb_tek cukru vyřešil_ děti tak, že ho všechen snědl_.
- (C) Když v_m_jeme m_sku, můžeme do ní nalít polévku.
- (D) M_slela jsem si, že nějak v té Přib_slavi zp_chl.

TEXT K ÚLOHÁM 22 AŽ 24

Když mi bylo asi deset let, začal jsem si dělat sbírku známek. Tatík to nerad viděl, myslel si, že se proto budu špatně učit, ale já měl dobrého kamaráda, Lojzika Čepelku, a s tím jsem holdoval své filatelistické vášni přímo se sloní zarputilostí. Lojzíkova sbírka byla lepší. Jak jsme měli volnou chvíli, frnk, už jsme byli na staré půdě, kde jsme se přehrabovali ve svém bohatství. Ať by nám tatínek říkal, co by chtěl.

(podle Karla Čapka)

22.

Kterým z následujících slovních druhů je slovo *frnk* v uvedeném textu?

- (A) slovesem
- (B) částicí
- (C) citoslovcem
- (D) podstatným jménem

23.

3. osoba, číslo jednotné, způsob podmiňovací

Které z následujících sloves z textu má uvedené mluvnické kategorie?

- (A) říkal by
- (B) viděl
- (C) měl jsem
- (D) holdoval jsem

24.

Které z následujících přídavných jmen z uvedeného textu **nepatří** mezi přídavná jména tvrdá?

- (A) dobrého
- (B) filatelistickou
- (C) volnou
- (D) sloní

25.

Která z následujících možností obsahuje **nepisovný** tvar slovesa *psát*?

- (A) psal bych
- (B) psal bys
- (C) psali bysme
- (D) psali by

26.

Ve které z následujících vět je podtržené slovo ve tvaru druhého pádu?

- (A) Dal bys mi, prosím tě, kousek chleba?
- (B) S Mirkem byla na horách vždycky veliká legrace.
- (C) Bez správně seřízených brzd je helma na kole pro kočku.
- (D) Po té veliké šlehačkové bitce šel Pavel bez řečí domů.

27.

Ve které z následujících možností lze nejjednodušším způsobem nahradit podtržené sloveso citoslovcem tak, aby smysl věty zůstal zachován?

- (A) Žába rychle skočila do vody.
- (B) Lod'ka plula po proudu řeky.
- (C) Kamarádi se velmi báli o Karla.
- (D) Jana si dlouze a pozorně prohlížela mapu.

28.

Která z následujících možností je souvětím?

- (A) Martine, už tě nechci dál poslouchat.
- (B) Víš, že tě má ze všech nejradší?
- (C) Omlouvám se za ta ošklivá slova z minulé středy.
- (D) Nemohlo se to v žádném případě stát jinak.

29.

Začalo pořádně sněžit. Vyrazili jsme s rodiči na lyže.

Kterou z následujících spojek lze spojit uvedené dvě věty do smysluplného souvětí (pořadí vět zůstává zachováno)?

- (A) aby
- (B) protože
- (C) neboť
- (D) proto

30.

„Okamžitě jděte všichni dovnitř! Je tam zima, můžete nastydnout!“ volal na nás táta.

Která z následujících možností nejpřesněji vystihuje uvedený úryvek?

- (A) Táta na nás volal, abychom šli dovnitř, protože bychom venku v zimě mohli nastydnout.
- (B) Táta nám přikázal, abychom venku nenastydli, protože je tam velká zima.
- (C) Táta nás vyděsil, že nastydneme, když neposlechneme a nepůjdeme okamžitě dovnitř.
- (D) Podle táty jsme měli jít okamžitě dovnitř, protože bychom prý určitě nastydlí.

TEXT K ÚLOHÁM 31 A 32

Můj tatínek vlastní malou chaloupku v jižních Čechách.

31.

Která z následujících dvojic slov je základní skladební dvojicí v uvedené větě?

- (A) vlastní chaloupku
- (B) vlastní malou
- (C) můj tatínek
- (D) tatínek vlastní

32.

Kterým z následujících výrazů je možné doplnit slovo *tatínek* z uvedené věty, aby se stalo několikanásobným větným členem?

- (A) a strýček
- (B) od dětství
- (C) milý
- (D) dlouho

33.

Ve které z následujících možností lze na vynechané místo nejvhodněji doplnit sloveso *nalézt* v některém jeho tvaru?

- (A) Nechceš _____ ke mně do kabelky?
- (B) Ukázal mu, jak nejlépe _____ po laně.
- (C) Už brzy bychom měli _____ ten pomník.
- (D) Brouk _____ Martinovi po ruce.

TEXT K ÚLOHÁM 34 AŽ 36

(úryvek)

Když jdeš od Lžičenčina domu a pak první cestou doprava, další doleva a potom ještě kus rovně, dojdeš k domku. A v tom domku bydlí jedna zvláštní stará paní. Když se poškrábe na pravé dlani, říká, že dostane peníze, a když se poškrábe na levé dlani, dostane dopis. Když se poškrábe na levém oku, bude plakat, a když se poškrábe na pravém oku, bude se smát. Když jí u jídla vyklouzne z ruky lžice, myslí si, že k ní přijde na návštěvu nějaká paní, a když jí vyklouzne z ruky nůž, přijde nějaký pán.

A ještě něco. Tahle paní má ve zvyku krást výhonky kytek, když k někomu přijde na návštěvu. To sice není ještě žádné neštěstí, ale už se taky stalo, že taková kytička uvadla, protože z ní paní ukradla těch výhonků moc. Je totiž skálopevně přesvědčená, že kradené květiny jí přinášejí štěstí.

(Alf Proysen: *Nová dobrodružství staré Lžičenky*)

34.

Kterým z následujících přídavných jmen bychom mohli nazvat onu „zvláštní starou paní“?

- (A) věrohodná
- (B) pověřčivá
- (C) věřící
- (D) věrná

35.

Co by musela stařena podle uvedeného textu udělat, aby za ní přišel na návštěvu muž, přinesl jí peníze a ona se tomu zasmála?

- (A) upustit lžici, poškrábat se na pravé a levé dlani
- (B) upustit nůž, poškrábat se na levém oku a ukrást květinu
- (C) poškrábat se na obou očích a ukrást květinu
- (D) upustit nůž, poškrábat se na pravé dlani a pravém oku

36.

Které z následujících úsloví by nejspíše stařena pronesla v souvislosti se svou vlastností popisovanou v uvedeném textu?

- (A) Na svatého Jiří vylézají hadi a štíři.
- (B) Svatá Markéta hodila srp do žita.
- (C) Rozbité zrcadlo znamená sedm let neštěstí.
- (D) Lucie noci upije.

TEXT K ÚLOHÁM 37 AŽ 39

Výpravy do říše pavouků
(úryvek)

Říše pavouků je větší než lidská říše. Ať přijdeš, kam přijdeš, všude potkáš ty podivné osminohé tvory. V lesích, na loukách i uprostřed města. Zabydli se v nížinách i ve velehorách. Žijí na pouštích i v deštných tropických pralesech. Najdeš je na zahrádce, na dvorku za domem, ve studeném sklepě, na vyhřáté půdě, dokonce i ve vašem bytě.

Většina lidí považuje pavouky za odpornou havěť, někomu dokonce nahánějí hrůzu. A přitom jsou to naši spojenci v boji s obtížným hmyzem. Kolik much pochytají!

Člověk – vládce přírody se jen málokdy odvděčí za dobré služby dobrým. Ničí pavoukům síť, vyhazuje ty malé lovce ze svých příbytků. Pravda, jen málokdy je zabíjí, ale to většinou nemůžeme přičíst laskavému srdci, ale pověrám.

U každého pavouka napočítáš osm nožek. To znamená, že pavouci nepatří mezi hmyz, hmyz má jen šest noh. Potom tě zaujmou oči. Na některém pavoukovi jich napočítáš až osm! Když sleduješ zápas pavouka s masařkou, napadne tě, že tenoučná vlákna pavoučí sítě musí být úžasně pevná, jinak by nevydržela takový nápor. Vědci v laboratořích zjistili, že pavučina je pevnější než vlákno bource morušového, ze kterého se vyrábí přírodní hedvábí.

(Miloš Zapletal: Výpravy za dobrodružstvím)

37.

Které z následujících tvrzení o pavoucích **nevyplývá** z uvedeného textu?

- (A) Pavouci jsou užiteční pro lidi tím, že loví obtížný hmyz, například mouchy.
- (B) Všichni pavouci pochytají za svůj život zhruba stejný počet much.
- (C) Pavouk nepatří mezi hmyz, protože má na rozdíl od něj osm nohou.
- (D) Různé druhy pavouků mají různý počet očí.

38.

Jak se podle uvedeného textu chovají k pavoukům lidé?

- (A) Vází si jejich schopností lovit obtížný hmyz.
- (B) Mnozí lidé nemají pavouky rádi.
- (C) Pokud mohou, pavouka raději zabíjí.
- (D) Pavouků se bojí pro jejich jedovaté zuby.

39.

Jaké je podle uvedeného textu vlákno pavučiny?

- (A) pevné
- (B) lepkavé
- (C) nebezpečné
- (D) dlouhé

TEXT K ÚLOHÁM 40 A 41

Břetislav Vachala:
Uctívání boha slunce ve starém Egyptě
(úryvek)

K vrcholu uctívání slunce ve starém Egyptě došlo za vlády panovníka 18. dynastie Amenhotepa IV. Ve 14. století př. n. l. zavedl v zemi uctívání slunečního boha Atona, jehož nechal znázorňovat jako sluneční kotouč s vyzařujícími životadárnými paprsky, které byly určeny všem bytostem dole na Zemi bez rozdílu. Jeho Aton ztělesňoval život, světlo a lásku. Své upřímné vyznání slunečnímu bohu sám literárně zpracoval v podobě jednoho z nejslavnějších básnických děl starověku – Chvalozpěvu na slunce. Mnoho myšlenek v tomto chvalozpěvu bylo zcela nových a dodnes za ně jejich autora právem oceňujeme:

Krásně vycházíš v záři
na nebeském obzoru,
ty žijící slunce, jež dáváš život!
Vycházíš na východním obzoru
a naplňuješ všechny země svojí krásou.
Jsi působivé, mocné a třpytivé,
vysoko nad všemi zeměmi.

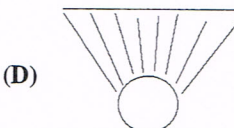
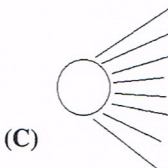
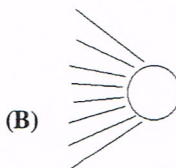
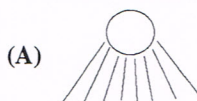
40.

Která z následujících vlastností **není** Atonovi uvedeným textem přisuzována?

- (A) moc
- (B) třpytivost
- (C) působivost
- (D) rozumnost

41.

Který z následujících obrázků odpovídá znázornění boha Atona podle popisu v uvedeném textu?

TEXT K ÚLOZE 42

_____ pane učiteli,

_____omluvit svého syna Jana Berušku ze zítřejšího vyučování. Jedeme s celou rodinou za naší babičkou Marií Beruškovou, která bydlí až na Moravě u Moravského krasu. Chystáme se ji na narozeniny překvapit a uspořádat jí velkou oslavu. Bude tam i starosta obce, redaktor místních novin a spousta přátel.

Děkuji za _____.

Alena Berušková

42.

Která z následujících možností obsahuje slova hodící se na vynechaná místa v textu? (Pořadí vynechaných slov v textu i uvedených možnostech zůstává zachováno.)

- (A) Milý – chceme – radu – Mějte se
 (B) Dobrý den – měla bych – poučení – Vděčně
 (C) Vážený – chtěla bych – pochopení – S pozdravem
 (D) Zdravím – mám – vyřízení – Vaše

TEXT K ÚLOZE 43

Jiří Kolář:
Nápady pana Apríla

Přišel k nám študý chudent
 tabaje nemáku
 v rozpláštěném trháku.
 „Študám vás, pane vítáku!
 Uchlejte si našeho kroja.“
 Náš štek zapesal,
 až cupama zanohal.
 Študý chudent pelášil
 přes hrachovo kmotříště,
 div si lámy nepřenoahal.

43.

Které z následujících slovních spojení **není** utvořeno podle stejné zásady jako text básně?

- (A) nohé bosy
 (B) kvěťavé voniny
 (C) oblá modroha
 (D) ptáčí tažně

TEXT K ÚLOHÁM 44 A 45

Přijďte na pouť!

- Neobvyklé **atrakce**, ze kterých vám ztuhne krev v žilách!
- Právě pouťové **střelnice!**
- Ale pozor, kdo se bojí, nesmí do lesa!
- Nejstrašidelnější **dům hrůzy**, jaký jste kdy zažili!
- Uvidíte pravého živého **medvěda**, jak se prochází mezi návštěvníky!

Těšíme se na vás od 20. do 25. května
na Velkém náměstí!

Pouze ve vašem městě!!!!!!!!!!!!

44.

Ve které z následujících tiskovin bychom nejspíše **ne našli** uvedenou pozvánku?

- (A) na reklamním letáku
 (B) v odborném časopise
 (C) na pouličním plakátě
 (D) v místních novinách

45.

Který z následujících prvků **nenajdeme** v uvedené pozvánce?

- (A) snahu zdůraznit některé atrakce pouti
 (B) místo a datum konání akce
 (C) cenu vstupného
 (D) upozornění na výjimečnost pouti

46.

Která z následujících možností obsahuje slova svým významem navzájem opačná?

- (A) hezký – zlobivý
 (B) obtížný – pomocný
 (C) obdivuhodný – ponurý
 (D) veselý – zachmuřený

47.

Ve které z následujících vět je podtržené slovo užito **nevhodně**?

- (A) Táhle v lese rostou spanilé hřibky.
 (B) Veronika má vždycky okouzující úsměv.
 (C) Neznám dokonalejšího člověka, než je Ondřej.
 (D) Její pohyby při tanci se nám všem zdály půvabné.

48.

Dal by si pro korunu koleno vrtat.

Kterou z následujících vlastností vyjadřuje uvedené rčení?

- (A) odolnost
- (B) odvahu
- (C) zodpovědnost
- (D) lakotu

49.

Které z následujících slov byste nejspíše našli ve Slovníku cizích slov?

- (A) kuriózní
- (B) neobvyklý
- (C) kolotoč
- (D) odbornost

50.

Které z následujících slov **není** příbuzné se slovem *vystát*?

- (A) stojící
- (B) postoj
- (C) státní
- (D) ustátý

51.

Která z následujících skupin slov obsahuje slovo významově nadřazené ostatním?

- (A) hroznýš, kobra, krajta, užovka
- (B) čokoláda, bonbon, lízátko, sušenka
- (C) propiska, pero, pastelka, fix
- (D) šípek, trnka, keř, líska

52.

Která z následujících profesí přímo souvisí s výrobou knih?

- (A) knihovník
- (B) ilustrátor
- (C) knihkupec
- (D) choreograf

TEXT K ÚLOZE 53**Jiří Dědeček:
Krtci**

Jdou krtci zahradou,
za plotem se zahrabou,
zahrabou se do hlíny,
nezbude tu jediný,
vrty vrt, vrty vrt,
krtci z Beskyd, krtci z Brd,
půda, země, hlína, prst',
_____.

53.

Která z následujících možností se hodí na vynechané místo v uvedené básni a zároveň obsahuje přirovnání?

- (A) teď se do ní, krtku, pust'
- (B) jen si nohy nerozdrť
- (C) jen se nám v ní pěkně vrt'
- (D) černá jako krtčí srst

TEXT K ÚLOHÁM 54 A 55**Emanuel Frynta:
Angličané**

Angličané jsou námořníci
a slečny oslovují Miss,
co o nich ale musím říci –
že nedovedou pravopis.

Už jejich první omyl je ten,
že píšou I – čtou to aj!
To jako kdyby psali květen
a vyslovovali to máj.

Je mi jich líto, hlavně dětí,
co ty s tím mají za dřinu –
já musel napsat jen tři věty
a myslel jsem, že zahynu.

Ta hrůza, než se naučíte
pár slovíček, a natož stran!
A u nich každé malé dítě
_____.

54.

O kterém z následujících jazykových problémů uvedená báseň pojednává?

- (A) o nemožnosti naučit se anglicky
- (B) o ubohých anglických dětech
- (C) o rozdílnosti anglického pravopisu a výslovnosti
- (D) o hlouposti anglických pravopisných pravidel

55.

Který z následujících veršů se podle smyslu a formy hodí na vynechané místo v uvedené básni?

- (A) musí být rovnou Angličan
- (B) domluví se už skoro jako pán
- (C) hlavičku musí mít jako lán
- (D) má z hlavy úplný banán